

Scheppingsstrijd

Preek over Genesis 1 en 2

Te lezen: Genesis 1:1-10, 26-31 en Genesis 2:8,9,15-17
Utrecht-Noord, 11 september 1988

Dit is de eerste prediking waarin het thema 'strijd' centraal staat. Na vanmorgen volgen er nog vijf diensten waarin dit onderwerp ook aandacht krijgt. Niet alleen een serie zondagse diensten zullen aan 'strijd' worden gewijd. Ook in de diverse wijkkringen zal het hierover gaan.

Het woordje 'strijd' ligt niet lekker in het gehoor. Het klinkt zo bedreigend. Het maakt onrustig. En dat notabene in de kerk! Waar je gekomen bent om in de spanning en soms de rauwheid van het leven een beetje op adem te komen. Zodat je er weer tegen kunt. We weten allemaal wel dat je in het leven niet aan strijd ontkomt. Als je thuiskomt van een bezoek bij een kennis of familielid die van de dokter te horen heeft gekregen dat hij ongeneeslijk ziek is. Als je gevoeld hebt wat een strijd een mens dan moet voeren. Ja, soms is het leven een strijd. Zoals bij de burens, die geweldige problemen hebben met hun oudste zoon. Soms moet je vechten. Tegen jezelf. Om eerlijk en zuiver te zijn. Bijvoorbeeld als er op je werk een concurrentieslag wordt gevoerd en collega's over elkaars rug proberen te kruipen. Soms... We hebben de neiging strijd als een incident te beschouwen. Als iets dat eigenlijk en gelukkig tot de uitzonderingen behoort. Strijd heeft een negatieve klank. Het roept onaangename gevoelens op. Strijd is niet leuk. Het bederft de pret van het leven. Hoewel... Hebt u ook gekeken, toen het Nederlands voetbalelftal in juni Europees kampioen werd? Wat een geweldige wedstrijden, niet! Geweldige wedstrijd...strijd... Strijd blijkt toch geweldig te kunnen zijn. Strijd kan blij maken. Hebt u de gezichten van de overwinnaars gezien?! Ze zouden de strijd niet hebben willen missen!

In deze prediking hoop ik u uit de bijbel te kunnen laten zien dat 'strijd' niet een betreurenswaardig incident in het leven is. Strijd is geen uitzondering, maar regel. Het leven is strijd. Ik bedoel dat niet dramatisch. Het is niet de bedoeling dat u straks de kapel verlaat, gespannen tot in de toppen van uw vingers. Schichtig om u heen kijkend of u niet de schaduw van de vijand voorbij zag glijden. Scherp luisterend naar ieder woord dat valt; of er niet iets in klinkt dat bestreden moet worden. Het leven is strijd. Maar goddank niet op een dramatische manier. Tenminste lang niet altijd. Het leven is strijd. Een leven zonder strijd bestaat niet. Als ik dat zeg beklag ik mezelf en u niet. Het is geen lot dat we moeten dragen. Het leven is strijd. Ik zou bijna zeggen: 'een leven zonder strijd is geen leven'. Zó fundamenteel hoort strijd bij het leven! Bij het leven hoort spanning en uitdaging. Je moet keuzes maken. Je moet tegen het één 'ja' en tegen het ander 'neen' kunnen en durven zeggen. Je moet de confrontatie aandurven met anderen, met jezelf. Dat alles is fundamenteel voor het leven.

Fundamenteel, in deze zin dat het gefundeerd is in Gods scheppingswerk. Dat het leven strijd is, is niet het betreuenswaardig gevolg van de zondeval. Zeker: als de zonde intrede gedaan heeft, na Genesis 3, wordt de strijd feller, totaler, radicaler. Maar laten we het paradijs niet idealiseren; het thema 'strijd' was al niet onbekend. Het was er. Niet ergens aan de rand. Maar midden in het paradijs. We hebben het gelezen in Genesis 2:9: 'Ook deed de Here God allerlei geboomte uit de aardbodem opschieten, begerlijk om te zien en goed om van te eten; en de boom des levens in het midden van die hof, benevens de boom der kennis van goed en kwaad'.

Midden in het paradijs die boom, met daarbij dat bordje van God: 'Gij zult daarvan niet eten'. Laten we eerlijk zijn. Dat is in principe strijd. Zelfs nog vóór die slang bij die boom en dat bordje rond schuifelt betekent dit strijd: zal ik wel of zal ik niet eten? Dat vraagt een keuze. Een beslissing. 'Ja' tegen het één. 'Nee' tegen het ander. En helemaal staan voor je beslissing. Dat heeft alles met strijd te maken. Zeker: Het begrip 'strijd' roept de gedachte aan een tegenstander op. Een tegenstander: iemand met een wil, met intelligentie, met woorden en argumenten, met macht. Die tegenstander maakt zijn opwachting in het paradijs in de persoon van de slang, die Eva aanspreekt. Maar één ding moet duidelijk zijn. Die slang is niet bij machte het leven fundamenteel anders te maken dan God het geschapen heeft. Hij kan alleen inspelen op een mogelijkheid die God zelf in het leven gelegd heeft: De mogelijkheid om 'ja' en 'nee' te zeggen. En dat doet de slang dan óók. We denken bij het woordje 'strijd' direct aan een tegenstander. Maar nog vóór de tegenstander van God in het paradijs optrad lag het principe van 'strijd' al vast in Gods scheppingswerk. We moeten de schepping niet idealiseren of romantiseren. Sommige mensen romantiseren het paradijs als een soort luilekkerland van zalig nietsdoen. Een soort goddelijk vakantieoord. Het paradijs is dan de ideale plek waar alle dingen die het leven vaak moeilijk en inspannend maken afwezig zijn. Dat is bijbels gezien flauwekul. Het paradijs was vol opdrachten van God. Opdrachten die een keuze en een daadwerkelijke inzet vragen. We lezen in Genesis 2:15: 'De Here God plaatste de mens in de hof van Eden om die te bewerken; En God zegt tegen die mens: 'Van de boom van de kennis van god en kwaad zul je niet eten'. We moeten de schepping niet romantiseren. Het door God geschapen leven is fundamenteel spannend. Spannender dan onze vrome dromen over het paradijs. In Genesis 1 is de spanning ingebakken in het scheppingsverhaal.

Neem nu de schepping van het licht, op de eerste scheppingsdag. Bij 'licht' moeten we aan méér denken dan aan de elektromagnetische trillingen die het ons mogelijk maken om te zien wat er om ons heen aan de hand is. Het woord 'licht' staat voor de werkelijkheid van God zelf. God zelf is licht. En in hem is geen spoor van duisternis te vinden. Wanneer God op de eerste scheppingsdag zegt: 'Er zij licht', dan schenkt God de werkelijkheid waarin hijzelf leeft en die hij zelf is, als de zon opgaat over de aarde. Laten we eens nauwkeurig lezen wat er van die eerste scheppingsdag geschreven staat: 'God zeide: Er zij licht; en er was licht. En God zag dat het licht goed was, en

God maakte scheiding tussen licht en duisternis'. Dat is opvallend: Met de schepping van het licht is de duisternis niet de wereld uit! God scheidt het licht. En daarna scheidt hij licht en duisternis. De duisternis wordt verbannen naar een eigen oord: de nacht. De duisternis, de nacht, is in de bijbel méér dan de tijd waarin we onze ogen dichtdoen. Zoals het licht staat voor Gods eigen werkelijkheid, zo staat de duisternis voor de antigoddelijke werkelijkheid. 's Nachts werd Jezus verraden door Judas. Toen Jezus aan het kruis stierf, werd het midden op de dag duister als in de nacht. Van de satan wordt gezegd: 'dat hij komt als een dief in de nacht'. Als God het licht op aarde geschapen heeft, scheidt hij daarna in een aparte daad de duisternis van het licht. Dat wil zeggen: De duisternis ligt op de loer! Alleen de machtige hand van God die de duisternis in zijn eigen donkere hoek houdt, bewaart ons voor deze duisternis. Dat het licht is, op deze wereld, in ons leven, is een spannende zaak. En dat is het vanaf de schepping.

Vanaf de schepping is het leven fundamenteel spannend. De schepping heeft het principe van 'strijd' in zich. In de schepping spant God zijn eigen heerlijkheid, zijn eigen werkelijkheid, als een tent uit over de aarde. Maar het tegenovergestelde, de ontkenning van Gods heerlijkheid, de aantasting van Gods werkelijkheid, ligt op de loer. En het is alleen God zelf die ons daartegen kan beschermen. Daarom kun je moeilijke vragen stellen: Hoe komt het dat vanaf de eerste scheppingsdag de duisternis het licht bedreigt? Hoe kwam die slang in het paradijs? Dat valt niet te verklaren. Dat het kwade als mogelijkheid in Gods goede schepping aanwezig is, noemde Karl Barth een 'onmogelijke mogelijkheid', niet te verklaren. Want God is puur goed. Je kunt hoogstens zeggen dat Gods goedheid zo goed is, dat het uitdagend is, dat het het kwaad als het ware mobiliseert, oproept.

Het scheppingsverhaal heeft iets uitdagends. In Genesis 1 is God bezig op een volstrekt superieure, soevereine wijze zijn heerlijkheid te etaleren in zon, maan en sterren, in de ordening van het oppervlak van de aarde in zee en droog land, in planten, in dieren, in vlees en bloed van mensen, in de geest van mensen. Zo superieur, zo soeverein dat het uitdaagt tot tegenspraak, tot tegenactie. Het gaat in Genesis 1 alleen over God. Hij is de enige die wat doet en wat zegt. En alles wat er verder in dit verhaal is, is er omdat God wat doet en iets zegt. Licht, zon, maan en sterren, het droge land en alles wat erop groeit, de dieren, de mens. Het hangt allemaal van God af. Zonder hem is het nergens. In Genesis 1 doet God alles: Driemaal staat er dat hij schiep. Elfmaal dat hij sprak. Hij doet alles. Hij maakt scheiding. Hij geeft namen. Hij stelt aan. Hij zegent. Hij geeft. Op superieure wijze doet hij alles. En tenslotte is hij ook nog degene die zijn eigen werk beoordeelt! Dat is bijna onbescheiden. Zelfs de beste leerling van de klas levert zijn repetitie bij de leraar in om er een tien onder te zetten. Dat doet hij niet zelf. Maar van God lezen we in Genesis 1 zeven keer dat hij het werk van zijn handen bekijkt en zelf het oordeel uitspreekt: 'En God zag dat het goed was'. Dat is het uiterste! Dat kan alleen God zich permitteren, in eerbied gesproken. Maar deze superieure soevereiniteit daagt uit.

Daagt uit tot het onmogelijke. Namelijk om zich tegen God te verzetten. Om het leven, om de schepping in eigen hand te nemen. Om het in het leven zelf te proberen. De schepping heeft het principe van strijd in zich. Aan de ene kant daagt de soevereiniteit van God uit om eigen krachten met hem te meten. Aan de andere kant komt het erop aan je tegen deze verleiding te verzetten. En dat is ook strijd. Het leven zoals God het geschapen heeft is fundamenteel spannend. Vanaf het allereerste begin vraagt het door God geschapen leven keuzes, bewuste beslissingen. Een 'ja' en een 'nee' met inzet van je hele bestaan. De wortels van de strijd liggen in de schepping.

Amen.